

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่าและกับอินโดนีเซีย

สหภาพยุโรปเป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เด่นชัดและมีอิทธิพลมากที่สุด ด้วยเหตุผลสามประการดังนี้คือ ประการแรก สหภาพยุโรปประกอบด้วยประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ของยุโรปตะวันตก ซึ่งต่างก็มีระบบการเมืองและเศรษฐกิจที่เป็นเอกภาพ อันได้แก่ ออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน และอังกฤษ ประการที่สอง การรวมตัวของสหภาพยุโรปถือเป็นบูรณาการทางเศรษฐกิจที่เก่าแก่ที่สุด คือมีวิวัฒนาการมามากกว่าการรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่น ๆ โดยมีจุดกำเนิดมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง และประการสุดท้าย สหภาพยุโรปมีโครงสร้างเฉพาะในการแสวงหารูปแบบกระบวนการ อันนำไปสู่การรวมตัวระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเหมาะสมที่สุด พิจารณาได้จากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement - NAFTA) หรือนาฟตาแล้ว สหภาพยุโรปมีจำนวนประชากรและผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product - GDP) หรือจีดีพี ใกล้เคียงกับนาฟตาคือร้อยละ 98 และร้อยละ 83 ตามลำดับ ในขณะที่ผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ (Gross National Product - GNP) ต่อหัวก็มีมากกว่านาฟตา¹

เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดในปลายทศวรรษ 1980 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีการให้ความสำคัญกับประเด็นทางเศรษฐกิจการค้าเป็นหลัก กลุ่มสหภาพยุโรปซึ่งเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกก็ทวีความสำคัญและมีบทบาทเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นโยบายของสหภาพยุโรป ไม่ว่าจะเป็นนโยบายความร่วมมือ การพัฒนา ความช่วยเหลือ และการค้าต่างประเทศ ต่างก็มีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจนกลายเป็นสหภาพยุโรปก็ย่อมต้องมีพัฒนาการมานาน ดังนั้น ในการศึกษานโยบายเศรษฐกิจการค้าของสหภาพยุโรปจึงควรที่จะ ได้มีการชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปเสียก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจในการศึกษานโยบายเศรษฐกิจต่อไป

พัฒนาการทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป

การจุดประกายแนวความคิดการรวมกลุ่มของประชาคมยุโรป เริ่มมาจากข้อเสนอของนาย

¹ World Bank, World Development Report. 1995

วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) นายกรัฐมนตรีอังกฤษ เมื่อวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 1946 โดยเรียกร้องให้มีการจัดตั้งสหรัฐยุโรป (United States of Europe) เพื่อฟื้นฟูยุโรปให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว หลังจากประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แนวคิดของนายกรัฐมนตรี เชอร์ชิลได้รับการตอบสนองจากหลาย ๆ ประเทศในยุโรปที่ต้องการจะนำอิทธิพลทางการเมืองและอำนาจทางเศรษฐกิจ กลับคืนมาสู่ภูมิภาคยุโรปอีกครั้งหนึ่ง การผลักดันไปสู่การรวมกลุ่มในภูมิภาคครั้งแรกเกิดขึ้นหลังจากข้อเสนอหนึ่งปี คือในค.ศ. 1947 ได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการเศรษฐกิจเพื่อยุโรป (Economic Commission for Europe - ECE) ขึ้นที่กรุงเจนีวา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจทั่วทั้งภูมิภาคยุโรป แต่ในขณะเดียวกันสงครามเย็นได้ก่อตัวขึ้นแล้ว จึงทำให้แผนฟื้นฟูดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ หลังจากนั้นหนึ่งปีคือวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ. 1948 ก็มีการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาบริเตน (Brussels Treaty Organization - BTO) ซึ่งก่อให้เกิดสหภาพยุโรปตะวันตก (Western European Union)^{*} โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบความช่วยเหลือร่วมกันในกรณีมีภัยคุกคามยุโรป แต่สนธิสัญญาบริเตนก็ยกเลิกไปเมื่อมีองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization - NATO) หรือนาโตเกิดขึ้นโดยถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ของสหภาพยุโรปตะวันตกมาอยู่ภายใต้นาโต พร้อม ๆ กันนั้นในปีเดียวกัน องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจยุโรป (Organization for European Economic Cooperation - OEEC) ก็ได้รับการก่อตั้งขึ้น และในปีต่อมาก็มีการผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ในยุโรป 17 ประเทศ ร่วมลงนามในสนธิสัญญาตราสบูร์ก (Strasbourg Treaty) ในการจัดตั้งคณะมนตรีแห่งยุโรป (Council of Europe) โดยมีเป้าหมายทางการเมือง วัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาสิทธิมนุษยชน และคงไว้ซึ่งระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นสำคัญแต่ก็ประสบกับปัญหาหลายประการ เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศสมาชิก และการมีอำนาจที่จำกัดของคณะมนตรีแห่งยุโรป

ก้าวสำคัญในการรวมตัวทางการเมืองและเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตกเกิดขึ้นโดยปราศจากความร่วมมือจากประเทศอังกฤษและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย นั่นก็คือการก่อตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (European Coal and Steel Community - ECSC) ในค.ศ. 1951 ภายใต้สนธิสัญญาปารีส (Paris Treaty) โดยเกิดขึ้นจากข้อเสนอของนายโรแบต์ ชูมาน (Robert Schuman) รัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศส ซึ่งภายหลังเรียกกันว่าแผนการชูมาน

* จำนวนสมาชิก ณ เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1995 มีทั้งสิ้น 10 ประเทศได้แก่ เบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน และอังกฤษ โดยมีเดนมาร์ก และไอร์แลนด์ เป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ ไชล์แลนด์ นอร์เว และตุรกี เป็นสมาชิกสมทบและบัลแกเรีย สาธารณรัฐเชก เอสโตเนีย ฮังการี ลิทัวเนีย โปแลนด์ โรมาเนีย และสโลวาเกีย เป็นประเทศคู่สมทบ (Associated partners)

(Schuman Plan) ประเทศที่ร่วมก่อตั้งนอกจากฝรั่งเศส ก็ได้แก่ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ อิตาลี เบลเยียม และลักเซมเบิร์ก สนธิสัญญาปารีสเพื่อจัดตั้งประชาคมถ่านหินฯ นี้เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1952 และมีอายุความ 50 ปี

หลังจากความสำเร็จในการก่อตั้งประชาคมถ่านหินฯ ยุโรปได้รุดหน้าไปอีกครั้งหนึ่ง เมื่อรัฐมนตรีต่างประเทศของประชาคมถ่านหินฯ ทั้งหกประเทศและประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ได้ประชุมร่วมกันที่เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1956 เพื่อพิจารณารายงานผลการศึกษาของนายสปากที่เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีและตลาดร่วมยุโรป (common market) อันหมายถึงการมีนโยบายทางเศรษฐกิจร่วมกัน หลังจากนั้น ได้มีการประชุมร่วมกันอีกครั้งระหว่างตัวแทนของประชาคมถ่านหินฯ กับคณะรัฐมนตรีขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจยุโรป (OEEC) ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1957 ผลจากการประชุมดังกล่าวได้กลายมาเป็นรากฐาน และนำมาซึ่งการก่อตั้งองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจขึ้นใหม่อีกสามองค์การ ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community - EEC) ประชาคมปรมาณูแห่งยุโรป (European Atomic Energy Community - Euratom) และสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association - EFTA) ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกของประชาคมถ่านหินฯ ทั้งหกประเทศ ได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาโรม (Treaty of Rome) เพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า องค์การตลาดร่วมยุโรป (European Common Market) ขึ้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1957 และได้ให้กำเนิดประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรปหรือยูเรตอม ขึ้นในโอกาสเดียวกันด้วย โดยมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1958 อังกฤษได้ปฏิเสธที่จะเข้าร่วม แต่ได้หันไปสนับสนุนการจัดตั้งสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรปแทน

ประชาคมยุโรปสามารถก้าวไปสู่ระดับของความร่วมมือที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นั่นคือ สามารถพัฒนาไปสู่ขั้นตอนของการเป็นสหภาพศุลกากร (custom union) ได้เป็นผลสำเร็จ นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1968 นอกจากจะมีผลทำให้อัตราภาษีศุลกากรและการควบคุมปริมาณนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างประเทศสมาชิกถูกยกเลิกแล้ว ก็ยังมีการใช้อัตราภาษีศุลกากรสำหรับประเทศที่สาม (common external tariff - CET) ค่าธรรมเนียมพิเศษและระบบควบคุมการนำเข้าสินค้าจากประเทศนอกประชาคมยุโรปร่วมกัน

อย่างไรก็ดี ประชาคมยุโรปก็ต้องการที่จะให้สถาบันหลักของประชาคมทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภารกิจตามวัตถุประสงค์เบื้องต้นที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาโรม ในอันที่จะผลักดันให้ประชาคมยุโรปมีบทบาทที่มีประสิทธิภาพในเวทีระหว่างประเทศ จากเหตุผลดังกล่าว ได้ส่งผลให้ผู้นำทางการเมืองของแต่ละประเทศสมาชิกมีโอกาสพบปะกันอย่างใกล้ชิด

ซิดโดยผ่านทางการประชุมสุดยอด ซึ่งมีชื่ออย่างเป็นทางการเมื่อค.ศ. 1974 ว่าคณะมนตรียุโรป (European Council) แต่อย่างไรก็ดี การประชุมสุดยอดลักษณะนี้มีมาก่อนหน้านี้แล้วคือเมื่อค.ศ. 1969 ณ กรุงเฮก โดยในการประชุมครั้งนั้นได้เจรจาถึงความจำเป็นที่จะต้องทำความข้อตกลงในการพัฒนานโยบายร่วมว่าด้วยการเกษตร และความจำเป็นในการร่วมมือกันในระดับที่กว้างขวางขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ภาษีและรายได้ให้สอดคล้องกัน

การประชุมสุดยอดครั้งที่สองมีขึ้นในระหว่างวันที่ 19 - 20 ตุลาคม ค.ศ. 1972 ณ กรุงปารีส ได้มีการกำหนดว่าประชาคมยุโรปจะต้องบรรลุเป้าหมายของการเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจและการเงินภายในค.ศ. 1980 พร้อมทั้งกล่าวถึงความเป็นไปได้ที่จะขยายขอบข่ายความร่วมมือในด้านอื่น ๆ เช่น ทางด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน โดยไม่จำเป็นต้องลงนามในสนธิสัญญาเป็นการผูกพัน โดยก่อนหน้านี้ ในปีเดียวกัน อังกฤษ ไอร์แลนด์ และเดนมาร์กเข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ลำดับที่ 7 8 และ 9 ตามลำดับ เมื่อวันที่ 22 มกราคม โดยสนธิสัญญาภาคยานุวัติ (Treaty of Accession) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1973 ดังนั้น นับตั้งแต่มกราคม ค.ศ. 1973 เป็นต้นมา ประชาคมยุโรปก็จะมีสมาชิกทั้งหมด 9 ประเทศ

อนึ่ง ประชาคมยุโรปยังไม่ได้รับสมาชิกเพิ่มขึ้น แม้ว่ากรีซ โปรตุเกส และสเปน จะพยายามสมัครเข้าเป็นสมาชิกก็ตามเนื่องจากปัญหาความแตกต่างทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงปัญหาการเมืองในสเปนและโปรตุเกสที่ยังคงปกครองในระบบเผด็จการ แต่ถึงแม้ว่าประชาคมยุโรปจะไม่พร้อมที่จะขยายความร่วมมือไปยังประเทศอื่น ๆ ในยุโรป แต่ประเทศสมาชิกก็จำเป็นต้องร่วมมือกันในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และต้องพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาไปสู่สหภาพเศรษฐกิจและการเงินอย่างเต็มที่โดยเร็ว เพราะการจัดตั้งสหภาพเศรษฐกิจและการเงินจะสามารถป้องกันให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ในกรณีเกิดปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในระดับโลก

ทั้งนี้ ก็มีความพยายามที่จะผลักดันให้ประชาคมยุโรปกลายเป็นสหภาพยุโรปภายในค.ศ. 1980 ซึ่งก็ไม่ประสบความสำเร็จแต่อย่างน้อยก็มีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศโดยนายลีโอ ต็องเดอมองส์ (Leo Tendamans) นายกรัฐมนตรีประเทศเบลเยียม และได้เสนอรายงานดังกล่าวต่อรัฐสภายุโรปในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1975 สาระสำคัญระบุว่าควรที่จะขยายความร่วมมือให้ครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค การปกป้องสิ่งแวดล้อมและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตลอดจนเพิ่มอำนาจให้สถาบันต่าง ๆ ของประชาคมยุโรปมากขึ้น เพื่อเป็นการปูทางไปสู่ความเป็นสหภาพยุโรปได้ง่ายขึ้น

ค.ศ. 1976 ประชาคมยุโรปก็ได้พิจารณาการขอเข้าเป็นสมาชิกของกรีซ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม และได้มีการลงนามในสนธิสัญญารับกรีซ เข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1979 ณ กรุงเอเธนส์ สนธิสัญญามีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1981 ดังนั้นกรีซจึงเป็นสมาชิกลำดับที่สิบของประชาคมยุโรป พร้อม ๆ กันนั้นประชาคมยุโรปก็กำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจภายในตกต่ำอย่างรุนแรง ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศสมาชิกหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งส่งผลให้ประชาคมยุโรปเกิดความล่าช้าในการจัดตั้งตลาดร่วมออกไปอีก

อย่างไรก็ดี บรรดาผู้นำของประเทศสมาชิกต่างก็ตระหนักดีว่า ความล่าช้าดังกล่าวจะไม่เป็นผลดีต่อประชาคมยุโรปเลย โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงความเสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้ากับสหรัฐฯและญี่ปุ่น ดังนั้น ในการประชุมสุดยอดที่ลักเซมเบิร์ก ระหว่างวันที่ 2-4 ธันวาคม ค.ศ. 1985 ผู้นำของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ จึงเห็นพ้องต้องกันให้มีการแก้ไขสนธิสัญญาโรมในประเด็นที่สำคัญบางประเด็น นั่นคือการแก้ไขเกี่ยวกับวิธีการลงมติเพื่อออกกฎหมายใด ๆ จากเดิมที่ต้องใช้มติเอกฉันท์มาเป็นมติเสียงส่วนใหญ่ หลังจากที่เคยล้มเหลวมาก่อน และยังเป็นภาระคั่งและเปิดโอกาสให้กฎหมายยุโรปเดียว (Single European Act - SEA) สามารถนำไปปฏิบัติและบังคับใช้ได้เร็วขึ้น และง่ายต่อการบรรลุเป้าหมายสำคัญของประชาคมยุโรป

นอกจากจะประสบความสำเร็จที่จะเร่งรวมตัวในแนวลึกแล้ว ประชาคมยุโรปก็ประสบความสำเร็จในแนวกว้างอีกเช่นกัน เมื่อสเปนและโปรตุเกสได้เข้าเป็นสมาชิกใหม่ลำดับที่ 11 และ 12 ของประชาคมยุโรปตามลำดับ นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1986 หลังจากมีการขอเข้าเป็นสมาชิกและมีการเจรจาระหว่างประเทศทั้งสองกับประชาคมยุโรปเป็นไปอย่างเนิ่นนานถึง 8 ปี ทั้งนี้ การยอมรับสเปนและโปรตุเกสเข้าเป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์ มีผลทำให้ประชาคมยุโรปได้มีความสมบูรณ์ในตัวเองมากขึ้น¹ เนื่องจากประเทศทั้งสองได้เข้ามาช่วยสนับสนุนความเป็นไปได้ที่ประชาคมยุโรปจะมีสถานะทางเศรษฐกิจดียิ่งขึ้น ไปอีก ดังนั้น นับตั้งแต่ค.ศ. 1986 เป็นต้นไป ประชาคมยุโรปก็มีสมาชิกทั้งสิ้น 12 ประเทศ

การลงนามโดยสมาชิกทั้งสิบสองประเทศของประชาคมยุโรปในสนธิสัญญายุโรปเดียว เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1986 รวมถึงการให้สัตยาบันอย่างกว้างขวางจากประเทศสมาชิก ส่งผล

¹ สเปนและโปรตุเกสเข้าเป็นสมาชิก โดยสนธิสัญญาภาคยานุวัติลงวันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ. 1985

² อรรถิ นวลสุวรรณ, พัฒนาการของประชาคมยุโรปตั้งแต่ ค.ศ. 1980 สู่อุสหภาพยุโรป (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) หน้า 187.

ให้เกิดความสำเร็จที่สำคัญสามประการคือ ประการแรกสนธิสัญญาฯ ฉบับนี้เป็นการปรับปรุงสนธิสัญญาแรกเริ่มที่ก่อตั้งประชาคมยุโรปสามฉบับคือ สนธิสัญญาปารีส ค.ศ. 1951 ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป สนธิสัญญาโรม ค.ศ. 1957 ซึ่งก่อตั้งประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป และสนธิสัญญาโรม ค.ศ. 1957 อีกส่วนหนึ่งที่ก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ซึ่งประชาคมหลังสุดนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญในสนธิสัญญายุโรปเดี๋ยวย่างยิ่ง ประการที่สองซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันที่สำคัญที่สุด คือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการลงมติของคณะรัฐมนตรีในการออกกฎหมาย จากเดิมที่ใช้ฉันทามติ (consensus) มาเป็นการใช้ระบบเสียงส่วนใหญ่พิเศษ (qualified majority) คือ 54 เสียง จาก 76 เสียง และประการที่สาม สนธิสัญญายุโรปเดี๋ยวก่อให้เกิดระเบียบความร่วมมือหลัก ๆ ที่แน่นอนขึ้น ภายใต้กรอบของกระบวนการแห่งประชาคม อาทิ ความร่วมมือทางด้านนโยบายต่างประเทศ ภายใต้กรอบของความร่วมมือทางการเมืองยุโรปและระบบการเงินยุโรป เป็นต้น

สนธิสัญญามาสทริชต์เน้นการก้าวไปสู่การบูรณาการของยุโรป ทำได้โดยอาศัยการสร้างสหภาพยุโรป (European Union) ให้เป็นผลสำเร็จซึ่งถือเป็นหลักการในการดำเนินงาน สหภาพยุโรปนี้จะต้องอาศัยการดำเนินงานและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบยุโรปเดี๋ยวที่ได้วางแผนไว้ สนธิสัญญามาสทริชต์ที่กำเนิดแรกเริ่มจากการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำรัฐบาลของประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1989 ณ เมืองสตราสบูร์ก และเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1990 ณ เมืองดับลิน การประชุมทั้งสองครั้งได้พิจารณาเห็นสมควรว่าควรมีความร่วมมือที่สำคัญภายในประชาคม นั่นคือสหภาพเศรษฐกิจและการเงินและสหภาพการเมืองตามลำดับ ความคิดนี้เริ่มเข้าสู่การพิจารณาอย่างเป็นทางการในการประชุมระหว่างรัฐบาลของประเทศสมาชิก (Intergovernmental Conferences - IGC) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1990 ณ กรุงโรม และสามารถบรรลุผลทางด้านสาระกลายเป็นสนธิสัญญามาสทริชต์ ในวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ. 1991 เมื่อผู้นำของประเทศยุโรปมาประชุมร่วมกันที่เมืองมาสทริชต์ ประเทศเนเธอร์แลนด์ วันที่ 9 และ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1991 และตกลงรับเอาสาระสำคัญแห่งการจัดตั้งสหภาพยุโรปทั้งสองส่วน โดยมีการลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและต่างประเทศ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1993

ในการประชุมสุดยอดของผู้นำประเทศสมาชิกหรือที่เรียกว่าคณะมนตรียุโรปที่เมืองแฮนโนเวอร์ (Hanover) ประเทศเยอรมนี เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1988 ได้มีการมอบหมายให้นายจัสต์ เดอลอร์สเป็นประธานคณะกรรมการศึกษาถึงวิธีการที่จะก้าวไปสู่ความเป็นสหภาพเศรษฐกิจและ

* ยกเว้นในเรื่องระบบภาษี การเคลื่อนย้ายของประชาชน และสิทธิประโยชน์ของแรงงาน

การเงินร่วมกับผู้ว่าการธนาคารกลางของประเทศสมาชิก และผู้ชำนาญอื่น ๆ อีก 3 คน รวม 6 คน โดยได้มีการเสนอรายงานผลการศึกษาดังกล่าวต่อที่ประชุมสุดยอดที่กรุงมาดริด ประเทศสเปน เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1989 ในรายงานของคณะกรรมการเดอลอร์ส (Dolors Committee) ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดตั้งสหภาพเศรษฐกิจการเงินไว้ 3 ขั้นตอน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นสหภาพเศรษฐกิจการเงินตามสนธิสัญญามาสทริชต์ให้ได้ภายใน ค.ศ. 1999

นอกจากนี้ ตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ. 1995 เป็นต้นไป สหภาพยุโรปก็มีสมาชิกใหม่เพิ่มอีก 3 ประเทศ คือ ออสเตรีย ฟินแลนด์ และสวีเดน เป็นสมาชิกที่ 13 14 และ 15 ตามลำดับ^{๖๖} ดังนั้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1995 สหภาพยุโรปก็ประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 15 ประเทศ^{๖๗} พร้อม ๆ กับการรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

^{๖๖} Dominique Servais, *A Single Financial Market* (Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1995), pp. 71-114.

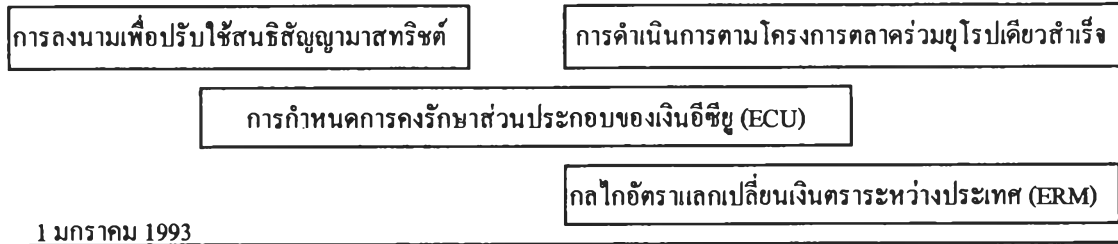
^{๖๗} สวีเดนได้เข้าเป็นสมาชิกประเทศแรก ตามมาด้วยฟินแลนด์ในวันเดียวกัน และออสเตรียเป็นประเทศสมาชิกลำดับที่สิบห้า

^{๖๘} อันที่จริง ประเทศนอร์เวย์ก็เกือบจะได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป เนื่องจากได้รับการภาคยานุวัติจากประเทศสมาชิกของสหภาพแล้ว เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1994 แต่ชาวนอร์เวย์ได้ลงประชามติเลือกที่จะไม่เข้าสมาชิกสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 ดังนั้น นอร์เวย์จึงไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกพร้อม ๆ กับ สวีเดน ฟินแลนด์ และออสเตรีย

แผนภูมิที่ 3.1

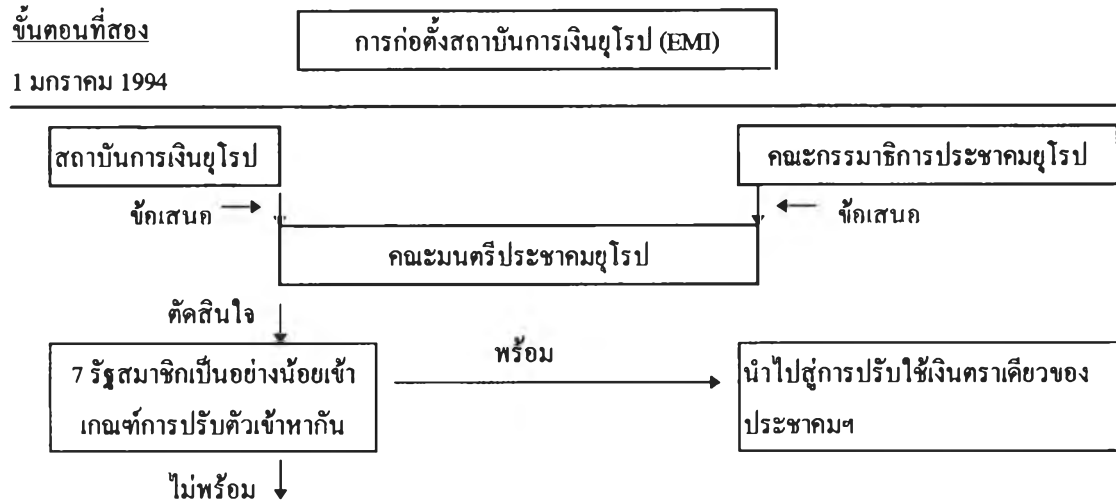
กำหนดการที่สำคัญทางสภาพเศรษฐกิจและการเงินตามสนธิสัญญามาสทริชต์

ขั้นตอนที่หนึ่ง

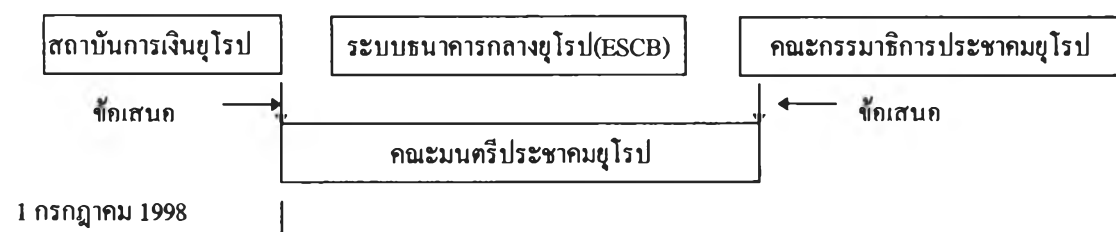

ขั้นตอนที่สอง

1 มกราคม 1994

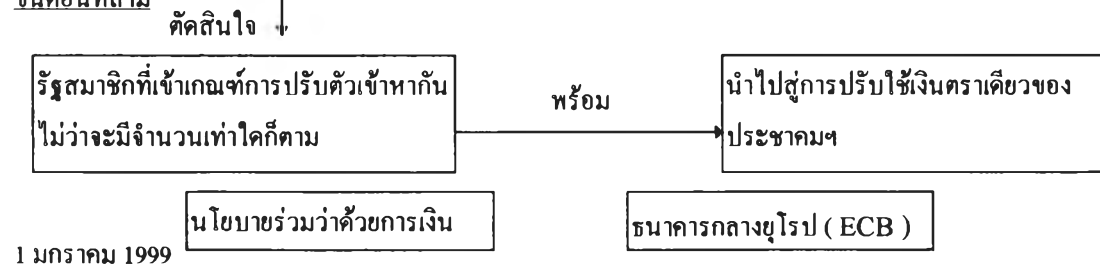

31 ธันวาคม 1996

1 กรกฎาคม 1998

ขั้นตอนที่สาม

ที่มา : สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์. วารสารยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน, 2536) : 9.,

Woods, Tony., Bird, Liz, and Williams, Maria. *European Studies*. London : Hodder & Stoughton, 1993, p.155.,

European Commission. *EMU and the euro : how enterprises could approach the changeover*.

Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1997, p.7.

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่า

หลังจากพม่าได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษในค.ศ. 1948^๑ รัฐบาลพม่าภายใต้ของ นายพลเนวินก็ได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบพม่าซึ่งเรียกกันว่า “สังคมนิยมวิถีพม่า” (The Burmese Way to Socialism) แต่ก็ประสบความล้มเหลว ภาวะเศรษฐกิจของพม่าเสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อครั้งอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ โดยในค.ศ. 1937 มูลค่าการส่งออกของพม่าสูงถึง 195 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในขณะที่ค.ศ. 1950 มีมูลค่าเพียง 138 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาเท่านั้น^๒ นอกจากนี้ เหตุผลจากการที่มีความเคลื่อนไหวต่อต้านผู้นำ รัฐบาลพม่าจากกลุ่มนักศึกษา นักการเมือง และชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในค.ศ. 1988 กล่าวคือมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำประเทศถึงสามครั้งในระยะเวลาไม่ถึงหนึ่งปี จนกระทั่งปัจจุบันนี้คือตั้งแต่ค.ศ. 1995 รัฐบาลพม่าอยู่ภายใต้การนำของนายพล ตันฉ่วย ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาฟื้นฟูกฎระเบียบแห่งชาติ (State Law and Order Restoration Council - SLORC)^๓ และมีนายพลถัน ชู เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม สลอร์ด ได้ยึดอำนาจและบริหารประเทศตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1988 เป็นต้นมา หลังจากนั้น ก็ได้เริ่มปรับปรุงปฏิวัติดระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นเสรีมากขึ้น และได้ทำการเปลี่ยนชื่อประเทศ ภาษาอังกฤษจาก Union of Burma มาเป็น Union of Myanmar เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1989 ด้วย

พม่าเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีพื้นที่ประเทศ 676,562 ตารางกิโลเมตร^๔ สภาพภูมิประเทศมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นภูเขาและปกคลุมด้วยป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มาก โดยมีพื้นที่ป่าไม้ใน ค.ศ. 1993 ประมาณร้อยละ 48 ของพื้นที่ทั้งหมด^๕ มีจำนวนประชากรใน ค.ศ. 1995 ประมาณ 43.92 ล้านคน^๖ และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประมาณ 303 ดอลลาร์ หรือ 213 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

^๑ พม่าอยู่ในฐานะอาณานิคมภายใต้การปกครองของอังกฤษตั้งแต่ค.ศ. 1852 ถึง 1885 เฉพาะพม่าตอนล่าง สำหรับพม่าตอนบนถูกผนวกเข้าเป็นอาณานิคมของอังกฤษในค.ศ. 1886

^๓ Mya Than and Joseph L.H. Tan, *Myanmar Dilemmas and Options : The Challenge of Economic Transition in the 1990s* (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1990), p.18.

^๒ ตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1997 รัฐบาลสลอร์ดยุบตัวเองลง และจัดตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นมาอย่างเป็นทางการ โดยใช้ชื่อว่าสภาสันติภาพและพัฒนาแห่งรัฐ (The State Peace and Development Council - SPDC)

^๔ EIU Country Profile 1993/94 : Myanmar, p. 3.

^๕ Ibid.

^๖ Brian Hunter, *The Statesman's year - book : a statistical, political and economic account of the States of the world for the year 1996 - 1997* (London : Macmillan Press, 1996), p. 256.

ในค.ศ. 1992⁶ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศยากจนตามมาตรฐานการวัดของธนาคารโลก คือต่ำกว่า 400 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อคนต่อปี และยังมีฐานะเป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (least developed country) ซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับการผ่อนผันการชำระหนี้สินของประเทศ

นอกจากทรัพยากรธรรมชาติอย่างป่าไม้ที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์แล้ว ศักยภาพในการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติของพม่าก็มีอยู่ในอัตราที่สูงมาก โดยเฉพาะบริเวณอ่าวมะตะบัน (Gulf of Martaban) นอกจากนี้ยังมีเหมืองแร่ การประมง และอัญมณี ประกอบกับพลเมืองประมาณ 43.92 ล้านคน ทำให้พม่ากลายเป็นประเทศที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับนักลงทุนจากต่างประเทศ ในส่วนของสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะข้าวและถั่วเหลือง ผลิตผลจากป่าไม้ อาทิ ไม้สักและไม้เนื้อแข็ง ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์จากแร่ธาตุ และอัญมณี ตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ สิงคโปร์ ไทย อินเดีย และฮ่องกง โดยมีการส่งออกไปที่ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปในค.ศ. 1991 คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดเท่านั้น ขณะที่ส่งออกไปยังสิงคโปร์เป็นอันดับหนึ่งถึงร้อยละ 19.4⁷ สำหรับสินค้านำเข้าที่สำคัญ ก็มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการขนส่ง เครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้าง เครื่องจักรอุปกรณ์ทางอุตสาหกรรม และวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งสินค้าเหล่านี้ในค.ศ. 1991 พม่าสั่งซื้อจากประเทศญี่ปุ่นมากที่สุดคือร้อยละ 21.1 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด ขณะที่ประชาคมยุโรปมีส่วนแบ่งอยู่ร้อยละ 10.8 โดยมีเยอรมนีส่งออกมาที่สุดในกลุ่มคือ 2,860 ล้านดอลลาร์อเมริกา⁸

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่ามีมานานแล้ว แต่เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะทวิภาคีกับประเทศบางประเทศในยุโรปตะวันตกเท่านั้น อาทิ อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี เป็นต้น อันที่จริงแล้ว ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศในยุโรปตะวันตกกับพม่า นั้น พิจารณาได้ว่าเริ่มมาตั้งแต่สมัยที่พม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษคือในค.ศ. 1852 ซึ่งขณะนั้นส่วนที่ตกเป็นอาณานิคมได้แก่พม่าตอนล่างเท่านั้น สำหรับพม่าตอนบนยังคงปกครองตนเองภายใต้กษัตริย์พม่า จากนั้น รัฐบาลจากเมืองแม่ก็ได้อำนาจคนโยบายให้พม่าตอนล่างดำเนินการค้าแบบเสรี โดยในขณะนั้นสินค้าส่วนใหญ่จะขนส่งโดยเรือข้ามมหาสมุทร ดังนั้นจึงเรียกว่าสินค้าทางทะเล ในช่วงนี้คู่ค้าส่วนใหญ่ก็เป็นเมืองแม่เองคืออังกฤษ ตามมาด้วยอินเดีย เยอรมนี และ

⁶ อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ในค.ศ. 1992 คือ 6.10 จี๊ด ต่อ 1 เหรียญสหรัฐอเมริกา จาก *EIU Country Profile 1993/94 : Myanmar*, p. 3.

⁷ Ibid., p. 73.

⁸ Ibid.

ฝรั่งเศส นอกจากสินค้าทางทะเลแล้ว พม่าก็ยังมีการค้าต่างประเทศทางบกกับประเทศคู่ค้าอย่างจีน เบงกอล และประเทศไทยด้วย

ต่อมา เมื่อพม่าตอนบนถูกผนวกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษในค.ศ. 1886 การค้าต่างประเทศของพม่าก็ได้กลายเป็นพลังทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศภายใต้ระบบการค้าเสรีเช่น เดิม พร้อมกันนั้นก็เริ่มส่งออกสินค้าสำคัญอย่างข้าว น้ำมัน และไม้ซุง และนำเข้าสิ่งทอและสินค้า บริโภคอื่น ๆ ส่งผลให้พม่าเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการค้าสินค้าทาง ทะเลนั้นเพิ่มขึ้นจาก 141.9 พันล้านรูปีในค.ศ. 1884/85 เป็น 1,051 พันล้านรูปีในค.ศ. 1928/29 เลข ที่เดียว^๑

อาจกล่าวได้ว่าก่อนได้รับเอกราชจากอังกฤษนั้น การค้าต่างประเทศของพม่าถูกกำหนด โดยกรอบของลัทธิอาณานิคมที่แพร่หลายอยู่ในขณะนั้น กล่าวคือ นอกจากการค้าที่มีกับอังกฤษ แล้ว ยังต้องส่งออกสินค้าโดยเฉพาะข้าวไปยังประเทศเจ้าอาณานิคมอื่น ๆ ได้แก่ฝรั่งเศส สหรัฐ อเมริกา และเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกันก็แนบแน่นขึ้น ในฐานะที่ประเทศเหล่านี้ เป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตกเช่นกัน^๒

หลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว ความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศตะวันตกก็ค่อย ๆ ลดลง ขณะที่ความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนในปัจจุบันก็ ยังคงดำเนินต่อไป นอกจากนี้ พม่ายังเป็นประเทศสมาชิกที่ร่วมก่อตั้งที่ประชุมทางการค้าภายใต้ กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า และองค์การการค้าโลกด้วย ทั้งนี้ แม้ว่าพม่า จะอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหาร แต่ก็เห็นด้วยกับการดำเนินการค้าต่างประเทศภายใต้ ระบบเสรี พิจารณาได้จากความพยายามของรัฐบาลในการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ บริษัทเอกชนเข้ามาลงทุนในภาคธุรกิจได้มากขึ้น นอกเหนือจากที่รัฐบาลเคยควบคุมไว้ทั้งหมด โดยในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1989 รัฐบาลทหารสตอร์คได้ประกาศยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการใช้

^๑ kalyani Bandyopadhyaya, *Burma and Indonesia : Comparative Political Economy and Foreign Policy* (New Delhi : South Asian Publishers, 1983), p. 4.

^๒ มาเลเซีย สิงคโปร์และบรูไน เป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ อินโดนีเซียเป็นอดีตอาณานิคมของ เนเธอร์แลนด์และฟิลิปปินส์เคยเป็นอาณานิคมของสหรัฐอเมริกาและสเปน ยกเว้นประเทศไทยที่ไม่เคยตกเป็น อาณานิคมเลย

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (socialist economic system) ซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่ค.ศ. 1965 แล้วประกาศใช้กฎหมายใหม่เกี่ยวกับการบริหารกิจการบางประเภทโดยรัฐ ซึ่งก็ยังคงเป็นลักษณะที่รัฐเป็นผู้ผูกขาดการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจบางประเภท เช่นการซื้อขายไม้สัก การสำรวจ และการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การสำรวจและค้นหาอัญมณี การแปรพืชรู้อัตว์น้ำ การธนาคารและการไฟฟ้า เป็นต้น อีกทั้งยังได้ส่งเสริมการส่งออกเพื่อให้การแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศมีการขยายตัว ความพยายามที่จะให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การอนุญาตให้เอกชนสามารถดำเนินกิจการด้านสถาบันการเงินได้ และยังได้ส่งเสริมและกระตุ้นให้มีการลงทุนจากต่างประเทศอีกด้วย โดยมีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Investment Law) เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1988 หลังจากที่มีการริเริ่มกฎหมายนี้มาตั้งแต่ ค.ศ. 1962 ในสมัยสภาปฏิวัติ (Revolutionary Council) กฎหมายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศฉบับนี้ ยังจัดได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของนโยบายเปิดประเทศ (open door policy) อย่างชัดเจนด้วย

จากกฎหมายฉบับดังกล่าว ส่งผลให้มีการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ค.ศ. 1990 จนถึง ค.ศ. 1995 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในส่วนของ การสำรวจก๊าซธรรมชาติ และน้ำมัน นอกจากนี้แล้ว ก็เป็นการลงทุนในด้านธุรกิจโรงแรมการท่องเที่ยว การผลิต และอุตสาหกรรมเหมืองแร่ เป็นต้น

กฎหมายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ได้แก่

1. เพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศอย่างสมบูรณ์ให้ได้มากที่สุด
2. เพื่อส่งออกสินค้าที่ทำรายได้ให้กับประเทศ
3. เพื่อสร้างโอกาสการจ้างงานใหม่ ๆ และให้เอกสิทธิ์แก่ประชาชนหนุ่มสาวในการฝึกงานและเทคนิคต่าง ๆ ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ
4. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ พร้อม ๆ กับขยายและปรับปรุงการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมขนส่ง

คณะกรรมการการลงทุนต่างประเทศ (Foreign Investment Commission) จะเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบ และอนุมัติข้อเสนอโครงการการลงทุนต่าง ๆ จากบริษัทต่างประเทศ โดยคณะกรรมการฯ ได้กำหนดแนวทางการกระตุ้นให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนหลายข้อด้วยกัน เช่น ลดภาษีให้กับทั้งบุคคลธรรมดาและบริษัทต่างชาติ ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มในการนำเข้าวัสดุก่อสร้างและเครื่องจักรในระหว่างที่ทำการก่อสร้างอยู่ และยกเว้นภาษีกำไรสำหรับการลงทุนใหม่ภายในระยะเวลาหนึ่งปี เป็นต้น

ตารางที่ 3.2

การลงทุนจากต่างประเทศแยกเป็นประเภทต่าง ๆ

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ประเภท	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95
น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ	197.20	228.40	173.20	86.00	1,086.90
การประมง	80.30	-	5.90	8.10	155.00
การโรงแรมและการท่องเที่ยว	94.10	2.70	12.40	531.50	123.70
การผลิต	60.70	6.70	22.80	22.50	88.20
เหมืองแร่	73.40	3.20	33.80	21.10	10.40
อื่น ๆ	-	-	4.70	0.10	2.30
รวม	505.70	241.00	252.80	469.30	1,466.50

ที่มา : IMF, Staff Country Report, December 1995. อ้างใน Bangkok Bank Monthly Review 37, No.7 (July 1997) : 17.

แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า แต่ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป กลับเป็นประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนในพม่ามากที่สุด นำโดยอังกฤษ ขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งในปี ค.ศ. 1995 โดยมีการลงทุนถึง 17 โครงการคิดเป็นมูลค่า 643 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ขณะที่ ฝรั่งเศสมีเพียงโครงการเดียวแต่มูลค่าสูงมากเช่นกันคือการลงทุนในการสำรวจก๊าซธรรมชาติที่อ่าว มะตะบันของบริษัทโทเทล (Total) มูลค่า 465 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมี เนเธอร์แลนด์และออสเตรเลียโดยมีมูลค่าการลงทุน 83 และ 71 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกตามลำดับ¹⁰

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างสหภาพ ยุโรปกับพม่าก็ไม่ค่อยราบรื่นนักเนื่องจากปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า โดยเฉพาะการปฏิเสธที่จะให้พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างท่วมท้นในเดือน พฤษภาคม ค.ศ. 1990 คือพรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตยแห่งชาติหรือเอ็นแอลดี (National

* มีข้อตกลงว่าประมาณร้อยละ 75 ของก๊าซธรรมชาติที่ผลิตได้นี้จะส่งมาขายให้กับประเทศไทย ในขณะที่ อีกร้อยละ 25 จะเก็บไว้ใช้ในประเทศ

¹⁰ กระทรวงแผนงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ, พม่า. อ้างใน พรทิมล ตรีโชติ, "พม่า," เอเชียรายปี 1996/2539 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 241.

League for Democracy - NLD) เข้ามาจัดตั้งรัฐบาล^๑ แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าในระดับผู้นำของสหภาพยุโรปหรือภาครัฐบาลของประเทศสมาชิกจะออกมาประณามการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะผู้ปกครองทหารหรือสลอร์คอย่างรุนแรงเพียงใด ก็ไม่สามารถยับยั้งภาคเอกชนของตนในการเข้าไปทำการค้าและลงทุนในพม่าได้ โดยเฉพาะเมื่อผลสรุปออกมาว่าในจำนวนประเทศที่เข้าไปลงทุนในพม่า เมื่อสิ้นสุดค.ศ. 1993 นั้น มีสหรัฐเป็นอันดับหนึ่งทั้ง ๆ ที่เป็นประเทศที่ออกมาประณามพม่าอย่างรุนแรงที่สุด และในขณะเดียวกันบางประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปคือฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์และอังกฤษ ก็มีการลงทุนที่ใกล้เคียงกับสหรัฐทั้งในธุรกิจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

ทั้งนี้ ในปัจจุบันการลงทุนจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปก็ได้ลดจำนวนโครงการลงไปบ้าง แต่ก็ยังจัดอยู่ในอันดับต้น ๆ และเป็นโครงการใหญ่ ๆ เป็นส่วนมาก เนื่องจากปัจจัยสำคัญที่นอกเหนือจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว ก็ได้แก่การขาดโครงสร้างพื้นฐานทางด้านสาธารณูปโภคที่ทันสมัยโดยเฉพาะความสะดวกในการคมนาคม ระบบการเงินโดยเฉพาะอัตราแลกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการของพม่ากับในตลาดมืดมีความห่างไกลกันมาก และความไม่มั่นคงของระบบการเมืองอันส่งผลถึงความไม่มั่นใจของผู้ลงทุน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่าส่วนใหญ่ จะอยู่ในหน่วยของการลงทุนจากฝ่ายสหภาพยุโรป มากกว่าที่จะทำการค้าในลักษณะการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างกัน ซึ่งจริง ๆ แล้วก็มีความสัมพันธ์ลักษณะนี้แต่มีปริมาณน้อย โดยตลาดส่งออกที่สำคัญของพม่า 5 อันดับแรกก็ได้แก่ สิงคโปร์ จีน ไทย อินเดีย และฮ่องกง ขณะที่แหล่งนำเข้าที่สำคัญก็มีญี่ปุ่น จีน ไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ดังนั้น เมื่อสหภาพยุโรปได้ลดปริมาณการลงทุนในพม่าลงไป ก็มีได้ส่งผลกระทบต่อทั้งสหภาพยุโรปและพม่ามากนัก เนื่องจากไม่ได้มีอัตราการค้าในลักษณะอื่น ๆ มากมาย นอกจากการลงทุน จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่าอยู่ในระดับที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการค้าของสหภาพยุโรป กับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อนึ่ง การแสดงออกในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าจากประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปนั้นก็เพียงภาครัฐบาลเท่านั้น สำหรับภาคเอกชนแล้วประเทศจากตะวันตกก็ยังคงอยู่ในอันดับต้น ๆ ของภาคการลงทุนในพม่าอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ สหรัฐฯ หรือฝรั่งเศส บริษัทต่างชาติบริษัทแรกที่ทำสัญญาการสำรวจก๊าซธรรมชาตินับตั้งแต่มีการอนุญาตให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนได้ตั้งแต่ค.ศ. 1989 คือบริษัท เชลล์ (Royal Dutch Shell) ของ

^๑ พรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตยแห่งชาติ (NLD) ได้รับเสียงส่วนใหญ่ถึง 396 ที่นั่ง จากจำนวนที่นั่งทั้งหมดในสภา 485ที่นั่งคิดเป็นร้อยละ 72 จากจำนวนผู้มาใช้สิทธิ 13 ล้านคน

เนเธอร์แลนด์ โดยได้เซ็นสัญญากับบริษัทเมียนมาร์ ออยล์ แอนด์ แก๊ส เอ็นเตอร์ไพรส์ (Myanmar Oil and Gas Enterprise - MOGE) ซึ่งรัฐบาลพม่าเป็นเจ้าของเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1992 จากนั้น ในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน บริษัทเอ็มโอจีอี (MOGE) ก็ได้เซ็นสัญญากับบริษัทโทเทลของฝรั่งเศสในการสำรวจก๊าซธรรมชาติที่บ่อก๊าซชาดานา (Yadana Gas Well) อ่าวมะตะบัน โดยมีเงินทุนในการลงทุนครั้งนี้ 800 ถึง 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา บริษัทโทเทลยังได้ทำสัญญาร่วมทุนกับรัฐบาลพม่าภายใต้บริษัทเดิมอีก โดยเพิ่มบริษัทมิตซุซของญี่ปุ่น และบริษัทยูโนคอลของสหรัฐฯ เข้ามา ในโครงการผลิตก๊าซธรรมชาติบริเวณบ่อก๊าซชาดานา โดยมีเงินลงทุนเบื้องต้น 700 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ลงนามในสัญญาร่วมทุนกับรัฐบาลพม่าไปเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1996 โดยมีเป้าหมายเวลาที่จะใช้ก๊าซที่ผลิตเพื่อการอุตสาหกรรมในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1998 สำหรับธุรกิจที่เนเธอร์แลนด์เข้าไปลงทุนนั้น นอกจากบริษัทน้ำมันเชลล์แล้ว ก็มีบริษัทเบียร์ไฮเนเก้น และมีบริษัทเบียร์คาร์ลสเบอร์กของเดนมาร์กด้วย ส่วนอังกฤษมีบริษัทที่เข้าไปลงทุนที่สำคัญคือบริษัทครอฟต์สำรวจน้ำมัน (Croft Exploration) ในส่วนธุรกิจโรงแรมก็มีบริษัทไอเออีจี (IAEG) ของออสเตรเลียเข้าไปลงทุนโดยเซ็นสัญญาสร้างโรงแรมระดับห้าดาวในเมืองย่างกุ้ง มัณฑะเลย์และปากาน นอกจากนี้การทำสัญญาลักษณะร่วมทุนดังกล่าวแล้วรัฐบาลพม่ายังมีความตกลงทางการค้าระดับทวิภาคีกับอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี และอิตาลี

ตารางที่ 3.3
การลงทุนจากต่างประเทศ สิ้นสุดเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1996

ประเทศ	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน (หน่วย : 1,000 ล้าน เหรียญสหรัฐอเมริกา)
สิงคโปร์	53	1,172.33
สหราชอาณาจักร*	26	1,014.44
ไทย	34	960.15
ฝรั่งเศส*	2	466.37
มาเลเซีย	16	446.27
สหรัฐอเมริกา	15	243.84
เนเธอร์แลนด์*	5	237.84
อินโดนีเซีย	3	208.95
ญี่ปุ่น	12	184.02
ออสเตรเลีย*	1	71.50
ฮ่องกง	17	64.44
เกาหลี	9	60.59
ออสเตรเลีย	10	39.00
แคนาดา	9	32.53
จีน	7	27.95
เยอรมนี*	1	15.00
เดนมาร์ก*	1	13.37
ฟิลิปปินส์	1	6.67
บังคลาเทศ	2	2.96
มาเก๊า	1	2.40
ศรีลังกา	1	1.00
รวม	226	5,271.37

ที่มา : Myanmar Investment Commission, Ministry of Planning and Finance. อ้างใน พรพิมล ศรี
โชติ, “พม่า,” เอเชียรายปี 1997/2540 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540), หน้า 181.

* เป็นประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union)

สำหรับอังกฤษนั้น มีทั้งจำนวนโครงการและมูลค่าการลงทุนในพม่าสูงกว่าประเทศสมาชิก สหภาพยุโรปด้วยกันมาก แม้ว่าในระดับนโยบายของสหภาพยุโรปจะไม่ยอมรับการละเมิดสิทธิมนุษยชนของพม่าก็ตาม โดยอังกฤษยังได้ส่งคณะนักธุรกิจเข้าไปคลุกคลีทางการค้าในพม่าในค.ศ. 1994 ทั้งนี้ นายคัลลาส เฮอร์ครัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษ ได้อธิบายเหตุผลว่า

“อังกฤษเดินตามนโยบายของสหภาพยุโรปที่มีต่อพม่า คือดำเนินการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลพม่า โดยเฉพาะการเฆี่ยนตีของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อค.ศ. 1990 แต่นั่นก็มีไว้จะเป็นอุปสรรคในการค้า ซึ่งอันที่จริงแล้ว การค้าอาจจะมีผลดีต่อการเปิดประเทศและเป็นเครื่องแสดงออกให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศก็เป็นได้ ดังนั้นจึงไม่มีการคว่ำบาตรในเรื่องการค้าเป็นเด็ดขาด แม้ว่าจะมีเครื่องกีดขวางในด้านการเมืองอยู่บ้างก็ตาม”¹¹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแม้ในระดับนโยบายของสหภาพยุโรปจะต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า ก็ยังต้องเปิดทางให้กับภาคธุรกิจเอกชนของแต่ละประเทศสมาชิกเข้าไปลงทุน โดยเฉพาะธุรกิจการสำรวจและการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เนื่องจากพม่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ อันส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต่างก็ต้องการที่จะเข้าไปทำการค้าและร่วมลงทุน แม้ว่าจะขัดกับนโยบายของสหภาพยุโรปที่ไม่ยอมรับความเป็นเผด็จการของรัฐบาลสออร์คซุคนี้ก็ตาม

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรปกับอินโดนีเซีย

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศตะวันตกในกลุ่มสหภาพยุโรปกับอินโดนีเซียมีมานานตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 โดยประเทศโปรตุเกสเป็นประเทศแรกที่เดินเรือมาทำการค้ากับอินโดนีเซียในบริเวณเกาะสุมาตรา หลังจากนั้นก็มีสเปน เนเธอร์แลนด์ และอังกฤษ แต่บริษัทที่มีอิทธิพลทางการค้าและมีเทคโนโลยีสมัยใหม่มากกว่าประเทศอื่น ๆ ก็คือบริษัทอินเดียตะวันออก (The Dutch East India Company : The V.O.C.) โดยบริษัทฯ ได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ในบริเวณเกาะสุมาตรา และเป็นเครื่องมือในการเสาะหาอาณานิคมไปด้วย ในที่สุดเนเธอร์แลนด์ก็ได้ใช้กองเรือที่มีประสิทธิภาพของตนขับไล่บริษัทจากประเทศอื่น ๆ ที่ทำการค้ากับอินโดนีเซียในขณะนั้นออกไปได้สำเร็จ และผูกขาดการค้าเรือมาจนในที่สุดพื้นที่

¹¹ พรพิมล ศรีโชค, “พม่า,” เอเชียรายปี 1995/2538 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 173-174.

ต่าง ๆ ในอินโดนีเซียก็ค่อย ๆ ตกเป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา

หลังจากอินโดนีเซียได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากเนเธอร์แลนด์ในค.ศ. 1949¹ ความสัมพันธ์ในลักษณะธุรกิจก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม กล่าวคือแม้ว่าจะได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วนในค.ศ. 1951 แต่เนื่องจากกิจการต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจยังคงอยู่ในความควบคุมของเนเธอร์แลนด์ โดยเฉพาะการขนส่ง การผลิตข้าว และการเงินการธนาคาร ทำให้อินโดนีเซียยังคงอยู่ใต้อิทธิพลของเนเธอร์แลนด์ต่อไป โดยเฉพาะในฐานะเจ้าหนี้รายใหญ่ซึ่งจนกระทั่งปัจจุบันอินโดนีเซียก็ยังไม่สามารถชดเชยได้หมด

ปัจจุบัน อินโดนีเซียมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม² ภายใต้การปกครองเผด็จการเบ็ดเสร็จของรัฐบาลพลเอกซูฮาร์โต³ มีพื้นที่ทั้งหมด 1,905,000 ตารางกิโลเมตร และประชากรในค.ศ. 1995 ทั้งสิ้น 194 ล้านคน⁴ มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวในค.ศ. 1994 763 เหรียญสหรัฐอเมริกา⁵ อินโดนีเซียเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรอย่างน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเช่นเดียวกับพม่า สินค้าออกที่สำคัญคือน้ำมันดิบ ผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ยางพารา ไม้อัด กาแฟ สิ่งทอ

¹ อันที่จริง อินโดนีเซีย ได้ประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 หลังจากญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่สองได้สองวัน แต่เนื่องจากก่อนหน้าที่ญี่ปุ่นจะเข้ามายึดครองอินโดนีเซีย ในระหว่างสงครามโลกได้นั้น อินโดนีเซียเป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์อยู่ก่อนตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองอินโดนีเซียเป็นเวลากว่าสามปีครึ่ง ซึ่งส่งผลให้การปกครองของเนเธอร์แลนด์ต้องขาดช่วงไป แต่เนเธอร์แลนด์ก็ยังถือว่าอินโดนีเซียเป็นอาณานิคมของตนเช่นเดิม และเมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงครามต่อฝ่ายพันธมิตร เนเธอร์แลนด์เข้าไปครอบครองกรรมสิทธิ์ในดินแดนแห่งนี้ต่อไป ขณะที่ฝ่ายอินโดนีเซียก็ประกาศเอกราช ดังนั้น จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและทำสงครามระหว่างทั้งสองฝ่าย ในที่สุดรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ก็ยินยอมยกอำนาจอธิปไตยที่ครอบครองอยู่ ให้แก่ชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1949

² แต่ในทางปฏิบัติ กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของบุคคลเพียงกลุ่มเดียว โดยผู้ที่มีบทบาทในการกอบโกยผลประโยชน์อย่างเต็มที่ และมีอิทธิพลมากที่สุดในการลงทุนทั่วทั้งอินโดนีเซีย ก็คือสมาชิกและเครือญาติใกล้ชิดของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ไม่ว่าจะเป็นพ่อตา ภริยาของน้องชาย น้องชาย บุตรสาว บุตรชาย บุตรเขยรวมทั้งหลานชาย ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์ในครอบครัวนี้มีชื่อเรียกทั่วไปว่า “กลุ่มเงินคานา” (The Cendana Group)

³ พลเอกซูฮาร์โต เป็นผู้นำประเทศอินโดนีเซียมาตั้งแต่ค.ศ. 1966 จนถึงปัจจุบันรวมระยะเวลาครองอำนาจถึง 30 กว่าปีแล้ว

¹² ASEAN Secretariat.

¹³ Ibid.

และสินค้าหัตถกรรม ส่วนสินค้านำเข้าหลัก ๆ ก็ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องจักรเพื่อใช้ในธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรม แท่งเหล็ก ผลิตภัณฑ์เคมี ยาสูบ และสินค้าบริโภค ประเทศคู่ค้าทางการส่งออก และนำเข้ามักจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมโดยเฉพาะญี่ปุ่นนั้น ถือเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุด โดยในค.ศ. 1990 อินโดนีเซียส่งออกไปยังประเทศอุตสาหกรรม ถึงร้อยละ 70.3 และนำเข้าถึงร้อยละ 66 ของมูลค่าทั้งหมด¹⁴

สำหรับการลงทุนจากต่างประเทศนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียมีการประกาศใช้กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Capital Investment Law) ในเดือน มกราคม ค.ศ. 1967 และมีการปรับปรุงนโยบายการลงทุนอีกครั้งในกลางทศวรรษ 1970 ส่งผลให้มีการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ค.ศ. 1967 และล่าสุดนี้รัฐบาลอินโดนีเซียได้ปรับปรุงกฎหมายการลงทุนต่างประเทศใหม่เมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1994 โดยมีสาระสำคัญให้บริษัทต่างชาติลงทุนได้ทั้งหมด และดำเนินการได้ถึง 15 ปี จากการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ เมื่อสิ้นค.ศ. 1994 สูงถึง 23.7 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา มีญี่ปุ่นลงทุนมากที่สุดคิดเป็นมูลค่า 18.6 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ตามมาด้วยฮ่องกง อังกฤษ สหรัฐฯ และสิงคโปร์¹⁵ ซึ่งการลงทุนส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเคมี กระดาษและพลังงาน บริษัทของอังกฤษที่เข้ามาลงทุนนั้นจัดได้ว่าเป็นการลงทุนรายใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่อังกฤษเข้ามาลงทุน นั่นคือการลงทุนในโครงการสร้างทางด่วนในชวากลางของบริษัททราฟิกา เฮาส์ โดยร่วมทุนกับบริษัทของอินโดนีเซียอีกสองบริษัท รวมมูลค่าสูงถึง 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา¹⁶

สำหรับการลงทุนจากกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและประเทศอื่น ๆ ที่สำคัญ มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเนเธอร์แลนด์ เข้าหน้ารายใหญ่ของอินโดนีเซีย แม้ว่าจะยังไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายการลงทุนในค.ศ. 1994 ก็ตาม

¹⁴ International Monetary Fund, Direction of Trade Statistics Yearbook 1990.

¹⁵ B.O.I. Jakarta.

¹⁶ วิทยา สุจริตชนารักษ์, "อินโดนีเซีย," เอเชียรายปี 1995/2538 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 62.

ตารางที่ 3.4

การลงทุนจากต่างประเทศในอินโดนีเซีย (Foreign Direct Investment)

ตั้งแต่ ค.ศ. 1985 - 1993 (หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา)

ประเทศที่เข้ามาลงทุน	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
รวมประชาคมยุโรป*	185.8	161.6	503.5	1,324.9	410.4	1,319.4	843.5	1,351.1	905.5
เบลเยียม	1.7	6.3	6.4		43.1	87.1	23.0	21.7	9.9
เดนมาร์ก			3.9	0.3	9.2	12.1	12.2	3.5	0.3
เยอรมนี	56.5	17.3	322.4	955.7	6.7	13.5	59.9	36.7	120.6
ฝรั่งเศส	39.5	24.7	16.3	8.5	18.8	68.7	25.8	19.9	158.0
กรีซ									
ไอร์แลนด์							2.2		
อิตาลี			15.0		1.7		1.1	2.6	4.2
ลักเซมเบิร์ก					4.6	509.0		135.2	
เนเธอร์แลนด์	16.0	10.5	123.0	271.0	282.8	567.3	183.6	96.2	311.4
โปรตุเกส									
สเปน						2.7		57.1	
อังกฤษ	72.1	46.1	16.5	89.4	43.5	59.0	535.7	978.2	301.1
ญี่ปุ่น	106.8	324.6	512.1	224.7	778.6	2,240.8	929.3	1,510.6	836.1
สหรัฐอเมริกา	310.4	128.4	62.0	534.1	348.1	153.7	275.6	922.5	444.5
เกาหลีใต้					466.1	722.9	301.3	618.3	661.4
ไต้หวัน					156.9	618.3	1,057.3	563.3	131.4
ฮ่องกง					401.5	993.3	277.7	1020.9	384.1
สิงคโปร์					156.2	265.2	346.4	465.1	1,460.2

ที่มา : B.O.I. Jakarta

* ขณะนั้นมีประเทศสมาชิก 12 ประเทศ

อนึ่ง ในส่วนของสินค้านำเข้าที่สหภาพยุโรปต้องการจากอินโดนีเซีย ก็ได้แก่วัตถุดิบ จำพวกอาหารสัตว์เลี้ยง เครื่องดื่ม ชาสูบ น้ำมันดิบ แร่ธาตุ เชื้อเพลิง น้ำมันพืชและสัตว์ ไขมันและขี้ผึ้ง ผลิตภัณฑ์จากโรงงานอันได้แก่ เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น โดยสินค้าที่กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปได้สั่งซื้อจากอินโดนีเซียเป็นจำนวนมากนั้น จะเป็นสินค้าจากโรงงานและ

สินค้าเบ็ดเตล็ดค่อย ๆ จากโรงงานเช่นกัน โดยในค.ศ. 1995 กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปได้นำเข้าสินค้าจากโรงงานและสินค้าเบ็ดเตล็ดคิดเป็นมูลค่าถึง 1,316,777 และ 2,134,687 พันอีซีตามลำดับ (คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1.75 และ 2.83 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา) ในขณะเดียวกัน ในจำนวนสินค้านิคเดียวกันที่สหภาพยุโรปส่งออกมายังอินโดนีเซียนั้น ปรากฏว่ามีสินค้าอยู่สองประเภทเท่านั้นที่สหภาพยุโรปมีมูลค่าการส่งออกมากกว่านำเข้าคือผลิตภัณฑ์เคมี และเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ใช้ในการขนส่ง โดยมีมูลค่า 756,347 และ 3,122,155 พันอีซี ตามลำดับ (คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1.0 และ 4.15 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)¹⁷ ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับอินโดนีเซียตั้งแต่ค.ศ. 1990 - 1995 จึงอยู่ในลักษณะที่อินโดนีเซียเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าสหภาพยุโรป ตลอดมา

ตารางที่ 3.5

ดุลการค้าของสหภาพยุโรปกับอินโดนีเซีย (หน่วย : พันอีซี)*

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
รวม	-27.546	-377.952	-289.349	-887.547	-1,542.714	-630.313
วัตถุดิบ	-1,143.280	-1,067.602	-1,155.893	-1,124.509	-1,624.616	-1,509.009
-อาหารและสัตว์เลี้ยง	-474.871	-476.032	-400.758	-448.080	-531.195	-356.300
-เครื่องมือและยาสูบ	-59.269	-71.432	-66.671	-46.496	-40.249	-45.885
-น้ำมันดิบ	-297.973	-234.975	-241.217	-215.721	-378.555	-365.278
-แร่ธาตุเชื้อเพลิง	-80.127	-28.179	-100.269	-29.599	-119.345	-141.978
-น้ำมันพืชและสัตว์ ไขมันและขี้ผึ้ง	-231.041	-256.984	-346.979	-384.613	-555.272	-599.500
ผลิตภัณฑ์จากโรงงาน	972.150	547.175	628.993	147.653	-109.076	601.447
-เคมีภัณฑ์	390.535	357.148	410.889	520.532	605.556	646.223
-สินค้าโรงงาน	-397.906	-529.015	-608.812	-699.010	-804.621	-800.153
-เครื่องจักรและ อุปกรณ์ที่ใช้ในการ ขนส่ง	1,629.870	1,931.025	2,279.661	2,031.668	2,037.456	2,705.325
สินค้าโรงงานเบ็ด เตล็ด	-650.348	-1,184.983	-1,452.744	-1,705.536	-1,947.468	-1,949.948
สินค้าอื่น ๆ ที่มีได้ ระบุชื่อ	143.584	115.475	237.551	89.309	190.978	277.250

ที่มา : Eurostat.

¹⁷ Eurostat.

* อัตราแลกเปลี่ยนโดยประมาณ 1 อีซียู = เหรียญสหรัฐอเมริกา

1990	=	1.273
1991	=	1.239
1992	=	1.298
1993	=	1.171
1994	=	1.189
1995	=	1.328

สำหรับประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปทั้งหมดสิบสองประเทศที่นำเข้าจากอินโดนีเซียมากที่สุด ใน ค.ศ. 1995 ได้แก่ เยอรมนี อังกฤษ และเนเธอร์แลนด์ ตามลำดับ ขณะที่ประเทศที่ส่งออกมาที่สุดก็ได้แก่ เยอรมนี ฝรั่งเศส และอังกฤษ ซึ่งอังกฤษนั้นแม้ว่าจะส่งออกมายังอินโดนีเซียมากเป็นอันดับสามของกลุ่ม แต่ในขณะที่เดียวกันก็นำเข้าสินค้ามากกว่าปริมาณการส่งออก ส่งผลให้อังกฤษเสียเปรียบดุลการค้าอินโดนีเซียมากที่สุดในกลุ่ม

ตารางที่ 3.6

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับอินโดนีเซียแยกเป็นแต่ละประเทศ ค.ศ. 1995

(หน่วย : พันอีซียู)

	มูลค่าการนำเข้าจาก อินโดนีเซีย	มูลค่าการส่งออกมา ยังอินโดนีเซีย	ดุลการค้าของ สหภาพยุโรป
เบลเยียมและลักเซมเบิร์ก	434.282	320.452	-113.830
เดนมาร์ก	138.939	80.017	-58.922
ฝรั่งเศส	578.238	799.268	221.031
เยอรมนี	1,414.353	2,097.411	683.058
กรีซ	63.705	41.508	-22.197
ไอร์แลนด์	33.709	15.891	-17.818
อิตาลี	748.602	573.574	-175.028
เนเธอร์แลนด์	873.532	612.897	-260.636
โปรตุเกส	41.969	462.000	-41.506
สเปน	467.761	150.726	-317.035
อังกฤษ	1,151.715	624.285	-527.430
รวมสิบสองประเทศ	5,946.805	5,316.493	-630.313

ที่มา : Eurostat

อย่างไรก็ดี อินโดนีเซียก็เช่นเดียวกับพม่าคือมีปัญหาในด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการลงทุนยังไม่พร้อม ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งโทรคมนาคม และการก่อสร้าง นอกจากนี้ก็ที่ระเบียบการที่ล่าช้า อันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการลงทุนจากต่างประเทศ และปัญหาสำคัญที่อินโดนีเซียต้องถูกประเทศคู่ค้าโดยเฉพาะประเทศตะวันตกยกมาเป็นเงื่อนไขในการดำเนินการค้าอยู่เสมอ ก็คือปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะปัญหาในเกาะติมอร์ตะวันออกอันจะกล่าวถึงในบทต่อไป เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการใช้เงื่อนไขนี้ ก็คือการที่เนเธอร์แลนด์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่และเป็นอดีตประธานกลุ่มเจ้าหนี้อินโดนีเซีย (Inter-Governmental Group on Indonesia - IGGI) ได้นำเอาการแก้ไขปัญหสิทธิมนุษยชนมาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปล่อยเงินกู้งวดต่อไป แต่อินโดนีเซียก็ไม่ยอมรับ และเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้เนเธอร์แลนด์จะปล่อยเงินกู้ซึ่งเป็นเสมือนเงินช่วยเหลือประเทศอินโดนีเซียนั้น อัตราการค้าก็ไม่ได้ลดลงแต่ประการใด นอกจากนี้ แม้อังกฤษจะเสียเปรียบดุลการค้าให้กับอินโดนีเซีย แต่ก็ยังจัดอยู่ในฐานะประเทศเจ้าหนี้ เนื่องจากอินโดนีเซียได้ซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากอังกฤษเป็นจำนวนมาก อาทิ เครื่องบินไอพ่นรุ่นฮอค รดหุ้มเกราะ จีปนาวูร์วิถีสขนาดกลาง จีปนาวูร์ต่อต้านทางอากาศ และเรือลาดตระเวน ส่วนประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับอินโดนีเซียน้อยที่สุดคือโปรตุเกส เนื่องจากเหตุผลการละเมิดสิทธิมนุษยชนในติมอร์ตะวันออก”

อนึ่ง อินโดนีเซียก็มีลักษณะคล้าย ๆ กับพม่า กล่าวคือ แม้ว่าในระดับรัฐบาลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปและนโยบายของสหภาพยุโรปเอง จะวิพากษ์วิจารณ์และไม่ยอมรับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงในอินโดนีเซีย แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการค้าของภาคธุรกิจเอกชนได้ พิจารณาได้จากตัวเลขทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปกับอินโดนีเซียนั้นมีอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นไปอีก เนื่องจากสหภาพยุโรปจำเป็นต้องพึ่งพิงสินค้าจากโรงงานของอินโดนีเซียเป็นจำนวนมาก อาทิ รองเท้า สิ่งทอ และเสื้อผ้า เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี ในระดับนโยบายของสหภาพยุโรปก็ยังคงมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับอินโดนีเซียตลอด

* กลุ่มประเทศเจ้าหนี้อินโดนีเซีย (Inter-Governmental Group on Indonesia - IGGI) มีทั้งหมด 13 ประเทศ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ เป็นประธานกลุ่ม ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ นอร์เว สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ และสหรัฐฯ แต่เมื่ออินโดนีเซียไม่ยอมรับเงื่อนไขของเนเธอร์แลนด์ในค.ศ. 1992 ทำให้การดำรงอยู่ของกลุ่มต้องสิ้นสุดลงและเกิดกลุ่มใหม่ขึ้นแทนคือกลุ่มที่ปรึกษาของอินโดนีเซีย (Consultative Group on Indonesia - CGI) มีประเทศเดิมทั้งหมดยกเว้นเนเธอร์แลนด์ และเพิ่มกลุ่มประเทศใหม่คือเกาหลีใต้ กองทุนควอตเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอาหรับ กองทุนชาอุดีอาระเบียเพื่อการพัฒนา ธนาคารเพื่อการลงทุนของกลุ่มประเทศนอร์ดิก และธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลาม

** เกาะติมอร์ตะวันออกเคยเป็นอาณานิคมของโปรตุเกส อินโดนีเซียได้บุกยึดเกาะไว้ได้ในค.ศ. 1975 และยึดครองเป็นจังหวัดที่ 27 ใน ค.ศ. 1976 โดยที่โปรตุเกสไม่ยอมรับจนถึงปัจจุบันนี้

มา แม้จะไม่พอใจปัญหาสิทธิมนุษยชนก็ตาม เห็นได้จากในปัจจุบันนี้ สหภาพยุโรปจัดเป็นกลุ่มประเทศคู่ค้าของอินโดนีเซียอันดับที่สองรองจากญี่ปุ่น¹⁸ และยังเสียเปรียบดุลการค้าอินโดนีเซียด้วย

นอกจากนี้ สหภาพยุโรปยังมีโครงการความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับอินโดนีเซียอีกด้วย โดยความร่วมมือเพื่อพัฒนานั้น สหภาพยุโรปให้ความสำคัญไปที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าของอินโดนีเซีย และให้เงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่อินโดนีเซียในค.ศ. 1993 ถึง 730 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา¹⁹ สำหรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้แก่ความร่วมมือทางธุรกิจการค้าและการพัฒนาพลังงาน

สรุปความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่าและกับอินโดนีเซีย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่าและกับอินโดนีเซีย จะพบว่าทั้งพม่าและอินโดนีเซียต่างก็มีวิวัฒนาการด้านความสัมพันธ์ทางการค้ากับสหภาพยุโรปมานานแล้ว ในลักษณะของประเทศอาณานิคมของประเทศตะวันตกซึ่งปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป แต่เมื่อพม่าได้รับเอกราชกลับใช้นโยบายปิดประเทศ และระบบเศรษฐกิจแบบผูกขาดโดยรัฐบาล ขณะที่อินโดนีเซียใช้นโยบายเปิดประเทศและระบบเศรษฐกิจเสรี ทำให้การค้ากับสหภาพยุโรปมีความต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยที่ความสัมพันธ์ทางการค้ากับพม่านั้นเพิ่มเริ่มอย่างจริงจังหลังการปฏิวัติในค.ศ. 1988

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ว่าในระดับรัฐบาลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป จะมีนโยบายไม่ยอมรับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าและอินโดนีเซีย และยังนำมาเป็นเงื่อนไขในการค้าระหว่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีอัตราการลงทุนในระดับสูงซึ่งมิใช่การลงทุนจากรัฐบาลโดยตรง แต่เป็นการลงทุนจากฝ่ายเอกชนที่เรียกกันว่าบริษัทข้ามชาติ ซึ่งมีลักษณะเป็นบริษัทธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่มีสาขาอยู่ในประเทศอื่น ๆ หลายประเทศ ในกรณีของพม่าบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนที่สำคัญก็ได้แก่ บริษัทเชลล์ของเนเธอร์แลนด์ บริษัทโทเทลของฝรั่งเศส บริษัทยูโนคอลของสหรัฐฯ บริษัทเบียร์คาร์ลสเบอร์กของเดนมาร์ก และบริษัทครอฟด์สำรวจน้ำมันของอังกฤษ เป็นต้น ส่วนอินโดนีเซียก็มีบริษัททราฟัลกาเฮาส์ของอังกฤษ ซึ่งเป็นบริษัทที่เข้ามาลงทุนมากที่สุดในจำนวนบริษัททั้งหมดจากอังกฤษ นอกจากนี้ ก็มีบริษัทจากเนเธอร์แลนด์และฝรั่งเศส เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปและ

¹⁸ The European Commission, *EU-ASEAN Relations : The Facts* (March, 1996), p. 16.

¹⁹ Eurostat.

บรรษัทข้ามชาติของประเทศคนต่างก็ต้องพึ่งพากันและเอื้ออำนวยผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เนื่องจากจากรายได้หรือผลกำไรของบรรษัทข้ามชาติเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐบาลเช่นกัน

อนึ่ง ในขณะที่รัฐบาลพม่าและอินโดนีเซียมักจะไม่ยอมรับการลงทุนโดยรัฐบาลของประเทศตะวันตกแต่ก็ไม่ปฏิเสธการลงทุนจากบรรษัทข้ามชาติที่เป็นเอกชนเหล่านั้น ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากทั้งพม่าและอินโดนีเซียต่างก็จัดอยู่ในประเทศยากจนหรือที่เรียกกันว่าประเทศฝ่ายใต้ (The South) ซึ่งมีลักษณะร่วมกันสามประการคือ²⁰

1. ประเทศเหล่านี้เคยเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจในยุโรป^{๒๑}
2. ประเทศเหล่านี้ยากจน
3. ความหวาดกลัวว่าจะต้องตกอยู่ภายใต้อาณัติทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว

ทั้งพม่าและอินโดนีเซียต่างก็ยังคงจดจำถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบในสมัยตกเป็นอาณานิคม รวมทั้งการที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจต่อประเทศเมืองแม่ ซึ่งส่งผลให้ประเทศทั้งสองต้องตกอยู่ในสภาวะที่ยากจนอยู่ในปัจจุบัน เมื่อได้รับเอกราชประเทศทั้งสองจึงพยายามที่จะไม่ให้ตกเป็นเบี้ยล่างแก่ประเทศตะวันตกอีก ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ เนื่องจากการพึ่งพาเศรษฐกิจและความเป็นเอกราชทางการเมืองมักจะเชื่อมโยงกันอยู่เสมอ ส่งผลให้รัฐบาลพม่าและอินโดนีเซียมักจะไม่ยอมรับความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนที่เกิดจากรัฐบาลโดยตรง อย่างไรก็ตามทั้งพม่าและอินโดนีเซียต่างก็ต้องการความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจและต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวหน้าแต่เอกราชและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องการพัฒนาที่เป็นระบบซึ่งหมายความว่าจำเป็นต้องพึ่งพาทั้งการค้าและการลงทุนจากภายนอก รัฐบาลพม่าและอินโดนีเซียจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการลงทุนจากบรรษัทข้ามชาติต่าง ๆ ได้ เพราะอย่างน้อยบริษัทเหล่านี้ก็เป็น

^{๒๐} ประเทศฝ่ายใต้ (The South) มีพัฒนาการมาจากความขัดแย้งกับประเทศฝ่ายเหนือ (The North) ที่เรียกกันว่าความขัดแย้งเหนือใต้ (North-South Conflict) มีต้นตอมาจากความจริงที่ว่าประเทศที่มั่งคั่งร่ำรวยในโลกจะตั้งอยู่ทางส่วนเหนือของโลกประกอบด้วยสหรัฐฯ แคนาดา ประเทศในยุโรป ญี่ปุ่น แอฟริกาใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ และประเทศยากจนจะอยู่ทางส่วนใต้ของโลกประกอบด้วยรัฐอื่น ๆ ที่เหลือกว่า 120 ประเทศ โดยทั่วไปกลุ่มประเทศฝ่ายใต้ต่างก็มีวัตถุประสงค์ร่วมกันอยู่สามประการ ได้แก่เอกราชทางการเมืองและเศรษฐกิจ การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดทั้งทางการเมืองและทางทหาร และการปรับปรุงเศรษฐกิจให้ทันสมัย

²⁰ John. T. Rourke, "Economics : The South," *International Politics on the World Stage* (Guilford : the Dushkin Publishing Group, 1991), pp.395-399.

^{๒๑} ยกเว้นเอธิโอเปียและประเทศไทย

บริษัทเอกชนที่มักจะแสดงท่าทีว่าไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวทางการเมือง นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกให้แก่รัฐบาลของประเทศที่เข้าไปลงทุนในแง่ของการเรียนรู้เทคโนโลยี การจัดการ การบริหาร และความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ รวมไปถึงการเพิ่มอัตราการจ้างงานภายในประเทศด้วย

จะเห็นได้ว่า ขณะที่ระดับรัฐบาลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปไม่ส่งเสริมให้เข้าไปลงทุนในพม่าและอินโดนีเซียด้วยเหตุผลทางสิทธิมนุษยชน แต่ขณะเดียวกันก็ไม่อาจกีดกันบทบาทของบรรษัทข้ามชาติของประเทศตนได้ เนื่องจากบรรษัทเหล่านี้สร้างผลประโยชน์ให้แก่รัฐบาลเป็นจำนวนไม่น้อย และอย่างน้อยที่สุดก็เป็นช่องทางหนึ่งของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศระหว่างสหภาพยุโรปกับพม่าและอินโดนีเซีย ส่วนพม่าและอินโดนีเซียนั้นแม้จะยังหวาดกลัวต่อการถูกรวบงำเหมือนในอดีต อีกทั้งยังเกรงว่าถ้าหากขอมปรับปรุงปัญหาสิทธิมนุษยชนภายในประเทศตามตะวันตก ก็อาจจะเป็นช่องทางให้รัฐบาลของประเทศเหล่านั้นเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองต่อไปได้ แต่ด้วยเหตุผลที่ว่าทั้งพม่าและอินโดนีเซียจำเป็นต้องพัฒนาเศรษฐกิจให้มั่นคงอันจะส่งผลถึงความมีเสถียรภาพทางการเมือง จึงต้องขอรับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากประเทศตะวันตกเพื่อที่จะได้นำความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนาประเทศ